

SLOVENSKI UČITELJ

1913

VERI

OMIKI

UŽGOJI

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH
UČITELJSKIH
IN KATEHETSkih DRUŠTEV

ŠTEV. 3.   LETNIK XIV.

TISKA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

Vsebina:

	Stran
Kako je ravnati v ljudski šoli z jecljavci. (Iv. Štrukelj)	49
Pouk malih o sv. maši. (Ign. Zaplotnik)	51
Novi katekizem za Italijo. (Dr. Fr. U.)	54
Kuhinja za šolske otroke. (K. Škulj)	56
O metodi in o času alkoholnega pöuka v šoli. (A. Mrkun)	59
Katehetski vestnik	62
Učiteljski vestnik	66
Vzgoja	67
Raznoterosti	68
Slovstvo in glasba	72
Razpis učiteljskih služb. (Na ovitku.)	

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 kroše. (Naročnina in članarina za „Slomškovo zvezo“ 5 kron; naročniki-člani „Društva slovenskih katehetov“ plačajo tudi 5 kron.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
===== in katehetskih društev. =====

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, 15. marca 1913.

Štev. 3.

Iv. Štrukelj:

Kako je ravnati v ljudski šoli z jecljavci.

b) Direktna pomoč jecljavcem.

(Konec.)

Strokovnjaki zahtevajo predvsem, da učenca ojunačimo, da obvlada samega sebe. V to je pa treba raznih vaj za glasove, za dihanje in vaj za govorjenje. Oglejmo si najprvo glasovne vaje.

I.

Samoglasniki ne delajo jecljavcem nobenih preglavic. Znano je, da jecljavci, ako imajo le posluš, tudi lahko pojo. Zakaj pa? Zato, ker pojo se le samoglasniki. Berguand začenja glasovne vaje s posameznimi samoglasniki: a, e, i, ö, o, u. Učenec mora najprvo globoko vdihati in nato izgovoriti samoglasnik, dolgo kolikor mogoče v zahtevani leži ustnic. Kakšno obliko morajo imeti ustnice, vidi učenec na učiteljevem zgledu in na slikah. Pri tem mora, kar sem že enkrat omenil, imeti ogledalce, da se more kontrolirati. Začne se z: a—, e—, i—, o—, ö—, u—.

Tem vajam slede zveze, kakor: a—e—i—o—ö—u. Nato vaje s konzonanti po sledeči vrsti: m, b, p, v, f, l, n, d, t, s, z, š, j, r, g, k; a—m em, im, om, um; na—me—mi—mc—mu; ama, eme, imi, ömö, omo, umu. Vse v enem izdihu.

Pomniti pa je, da se izgovarjajo konzonanti kratko, samoglasniki za-tegnjeno. Vedno pa mora pri takih vajah paziti učitelj na to, kako učenec tvori glas. Paziti mu je na ustnice, na jezik. Seveda mora učitelj biti sam o tem poučen. Nemci imajo o tem predmetu že mnogo spisov, iz katerih se lahko tudi mi poučimo. To znanje pa ni potrebno samo za učitelja jecljavcev, ampak za vsakega, zlasti pa še za učitelja začetnikov. Samoglasniškim in soglasniškim vajam pa slede vaje v branju. Stavki se razdele z navpičnimi črtami, † pri katerih se vdiše. Zgled: Star lev je ležal † pred svojim brlogom † in se pripravljal na smrt †. (Se napiše na šolsko tablo.) Zahteve so vedno večje, vdihni vedno redkejši. Ko so učenci že

tako daleč, da morejo brati nepretrgoma, v enem izdihu po 10 zlogov, tedaj je začeti vaje v govorjenju. Pri tej priliki moram omeniti, da učenci v tečajih za jecljavce cele tri tedne ne smejo prav nič govoriti, le to, kar se vadijo v šoli. Vsako željo, ki jo imajo do staršev ali do koga drugega, morajo napisati v beležnico.

Čemu to? Učenec pozabi vsled tega prejšnji način govorjenja, zraven mu nekako preidejo v meso in kri tri zahteve: 1. pomisli, kaj boš govoril; 2. vdihaj; 3. govori! Govor se pričinja seveda z najnavadnejšimi pomenki. Štejejo naj, naštevajo dneve v tednu, mesece v letu, letne čase, odgovarjajo na vprašanja, kaj vidijo okrog sebe, doma itd.

Govorne vaje mora, vsaj začetkoma, imeti z učencem učitelj sam. Učitelj začne stavek ter učenca takorekoč za seboj potegne; pomaga mu čez konzontan, da se učenec še ne zaveda ne, kdaj je premaгал oviro. Pomoč učiteljeva polagoma odpade in le tuintam poseže vmes. Vzporedno z govorjenjem se vadijo vaje v branju. Odločijo se v ta namen predvsem učencem že znani berilni sestavki, vendar le taki, ki so se že dlje časa prej obravnavali. Prebrana berila se ponove, oziroma izprašajo; učenci morajo na kratka vprašanja odgovarjati z besedami knjige. Končno se berilni sestavek pripoveduje. Ker pa se večkrat jecljanje v navzočnosti tujih oseb občutneje pojavlja, ni napačno, ako kdo tujih pride k takemu pouku, da jecljavec premaга strah. To se vrši v tečajih za jecljavce dan na dan. Na ta način učencem raste pogum, se jim krepi volja; trdna volja pa vse premaга. Tudi moramo učenca pripraviti do tega, da bo rajši odkrito priznal, ako česa ne zna, kakor da bi imel napačno izgovarjati in se pri tem loviti in motiti.

Vaje za dihanje so za jecljavce neobhodno potrebne. Dihanje med govorom zdravega človeka se vrši tako, da so vdihhi kratki, izdihhi pa dolgi. Da nepravilno dihanje govorjenje moti, je jasno. Vsakdo je lahko doživel že sam na sebi, da ni mogel govoriti, če se je močno upehal ali pa če se je kake reči močno ustrašil, dokler ni prišel zopet k sebi.

Dihalne vaje se izvajajo:

1. Roke na prsi! Ko se roke dvigajo, se vdihava, ko se roke spuščajo, se izdihava.

2. Kroženje z rokami. Enako: Roke kvišku! Se vdihava. — Roke navzdol! Se izdihava.

Proizvaja se lahko še več drugih podobnih vaj, ki jih učitelj lahko sam sestavi. Vedno pa naj se te vaje izvrše pred glasovnimi vajami. (Kakor pa že omenjeno, naj bodo vdihhi hitri — seveda ne prena gli — izdihhi pa dolgi.) Pri poslednjih morajo biti usta odprta, jezik pa naj leži ploščnato in rahlo v ustih. S takimi vajami hočemo doseči, da bi bil zračni iztok kolikor mogoče dolgotrajen, zraven pa zagotoviti poljuben in samovoljen vpliv na delovanje dihalnih organov, kakršnega imamo n. pr. na druge organe: noge in roke.

Z glasovnimi vajami se bavijo seveda predvsem učitelji jecljavcev v tečajih; vendar pa bi ne smel nobeden učitelj, ako ima tudi samo enega jecljajočega učenca v razredu, prezreti sledečih pravil:

1. Z jecljavcem bodi obziren; ravnaj z njim, kakor z bolnikom! Nikdar ga ne ponižuj in ne zasmehuj!

2. Opusti vse, kar bi ga utegnilo vznemirjati in razburjati.

3. Jecljavcu odkaži prostor v prvi klopi. Ne dovoli, da bi ga součenci z oponašanjem dražili ali smešili.

4. Nenadoma ga ne kliči in ne vprij nad njim!

5. Vprašaj ga le takrat, kadar si prepričan, da bo znal odgovoriti. Ako je vznemirjen, naj nikar ne odgovarja; če moreš, mu govorjenje olajšaj!

6. Daj mu le lahka vprašanja; večkrat naj tudi šteje, da se vadi v mehničnem govorjenju.

7. Daj mu pogum s tem, da ga večkrat pohvališ; opozori ga, da pri petju in v zbornem govorjenju ne bo jecljal.

8. Večkrat naj deklamuje s součencem, pa tudi bere naj skupno s kakim drugim tovarišem.

9. Učenca navadi, da bo odgovoril, ako ne ve pravega odgovora: Prosim, ne znam. Ne sme pa kar molčati, ker učitelj potem ni na jasnem, ali učenec ne zna, ali ne more začeti govoriti.

10. Navadi učenca na to, da najpoprej pomisli, vdiše in nato šele odgovori.

11. Govori naj počasi, glasno, ne prenizko. Besede naj izgovarja vezano, ne presekano. Primer: Vsak—začetek—je—težak.

12. Bodi potrpežljiv! Napake, ki jih učenec zagreši, naj popravi mirno brez razburjenja.

13. O jecljanju vpricho drugih učencev ne razpravljaj. Ako se ti zdi potrebno, da jecljavca na kako njegovo hibo opozoriš, stori to zaupno, med štirimi očmi.

14. V enakem zmislu poučuj tudi starše, ki naj potem vplivajo na ostalo družino in okolico.

Ignacij Zaplotnik:

Pouk malih o sv. maši.

II.

Drugo šolsko leto.

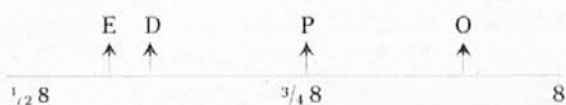
(Dalje.)

Otroci! V drugi cerkveni zapovedi Bog pravi: Bodi ob nedeljah in zapovedanih praznikih s spodobno pobožnostjo pri sveti maši. Torej ob nedeljah in praznikih morate k sveti maši, tako hoče Bog, in pri sveti maši morate biti p o b o ž n o. Da boste pa mogli biti zraven res pobožno, vam bom danes sveto mašo bolj natančno razložil.

A. Ali veš, kdaj je bila prva sveta maša? — Od lanskega leta že veste, da je bila prva sveta maša pri zadnji večerji. Maševal je Jezus sam.

Komu pa je potem dal oblast kruh in vino izpreminjati? Komu apostoli? Kdaj izpreminjajo mašniki kruh in vino? — V s r e d i svete maše.

Kdaj pa je sreda svete maše? Poglejte, sveta maša traja navadno pol ure; če se začne ob pol 8. in konča ob 8., tedaj je sreda svete maše tako-le ob tri četrt na 8. To lahko tudi s črto pokažemo.

Ta-le črta pomeni čas, ko traja ena sveta maša, recimo od pol osmih do osmih. Kjer je $\frac{3}{4}$ 8, tam je sreda maše. Ko pride ta na vrsto, strežnik malo pozvončka in gre klečat na sredo zgornje stopnice. Z levo roko drži mašni plašč, z desno pa zvonček. Vsi ljudje po cerkvi pokleknejo in vse utihne. Zdaj pride najsvetejši trenutek. Mašnik vzame v roke kruh, ki mu pravimo hostija, ter stori in govori prav isto, kar je Jezus storil pri zadnji večerji. Ko izgovori nad kruhom besede: »To je moje telo,« ima v rokah že Jezusovo telo, ki se vidi kot bel, okrogel kruh. Kruha ni več. — Jezusovemu telesu tudi rečemo sveta hostija.

Mašnik pripogne koleno, da počasti Jezusa. Nato povzdigne sveto hostijo. Ljudje jo vidijo in Jezusa molijo. Tudi ti kleči, naredi latinski križ in reci: »Molim te, presveto Rešnje Telo Jezusovo . . .,« kakor imaš v molitveniku. (Poišči!) Potem se smeš prekrižati.

Potem prime mašnik kelih, v katerem je vino, govori in stori isto, kar je Jezus storil pri zadnji večerji. Ko izgovori besede: »To je moja kri,« se vino izpremeni v Jezusovo kri. Mašnik poklekne, potem pa povzdigne kelih, da ga ljudje vidijo. Ti lahko zopet narediš križ in moliš: »Molim te, presveta Rešnja Kri Jezusova . . . (kakor v molitveniku). Nazadnje križ.

Če težko klečiš, zdaj lahko vstaneš, če moreš, pa kleči naprej. (Pri skupni šolarski maši se ravnaajo otroci po navodilu katehetovem.)

Ker je mašnik tu kruh in vino izpremenil, rečemo: zdaj je bilo izpreminjevanje; ker je pa tudi Jezusovo Telo in Kri povzdignil, rečemo: zdaj je bilo povzdigovanje. Temu delu ali temu oddelku svete maše pravimo torej izpreminjevanje ali povzdigovanje.

Ves ta čas misli, kako so Jezusa na križ pribili, križ povzdignili in kako je Jezus na njem za nas umiral. Zato le prav iz srca govori Jezusu: za Te hočem živeti, za Te sem pripravljen tudi umreti.

(Na sredi zgornje črte napravimo navpično črto in nad njo črko P.)

S v e t o o b h a j i l o. Po povzdigovanju opravi mašnik razne molitve; nedolgo potem sveto hostijo prelomi na dva dela, potem vzame ta dva dela v levo roko, se z desnico trka na prsi in reče: Gospod, nisem vreden, da greš . . . Te besede reče trikrat. Strežnik ponavadi trikrat pozvoni, ljudje pa kleče, se trkajo trikrat na prsi in pravtako govore: Gospod, nisem . . . Tudi ti kleči in govori te besede.

Zdaj mašnik sveto hostijo zaužije. Precej nato pa zaužije tudi Jezusovo Kri iz keliha. Mi pravimo: mašnik je sam sebe obhajal. To je s v e t o o b h a j i l o. (Na vodoravni črti napravimo navpično črto s črko O.) — Če pridejo ljudje, ki bi radi šli k sv. obhajilu, obhaja še te.

Kadar obhaja mašnik sam sebe in druge ljudi, prosi Jezusa, da boš smel še to šolsko leto iti k sv. obhajilu, in da bi ga takrat in vselej pobožno prejel.

Darovanje. Zdaj vam bom povedal nekoliko še o tem, kar se zgodi pred povzdigovanjem. Znano vam je, da je kelih v začetku svete maše z nekim plaščkom pokrit. Nekaj časa po začetku svete maše pa mašnik kelih odkrije. Tedaj vzame v roke tisti pozlačeni krožnik, na katerem leži hostija, ki je takrat še kruh. Hostijo drži pred seboj na krožniku in jo Bogu daruje. Nato nalije v kelih (tam ob strani oltarja) vina in malo vode, gre nazaj na sredo oltarja in daruje Bogu tudi vino. Zraven pa nekako tako-le moli: Bog, tukaj ti darujem kruh in vino, ki se bosta potlej pri povzdigovanju izpremenila v Jezusovo Telo in Kri, zraven pa darujem še samega sebe.

Podobno misli in moli tudi ti: Ljubi Bog! Glej, z mašnikom darujem tudi jaz kruh in vino, pa tudi samega sebe. Vselej bom rad dal zate, kar bom imel in storil zate, kolikor bom mogel. — Kako boš mislil pri darovanju?

Ta del svete maše, ko mašnik daruje, imenujemo darovanje. (Napravimo pred povzdigovanjem navpično črto s črko D.)

Evangelij. Še en važen del svete maše imamo in mu pravimo evangelij. Še o tem nekaj. Evangelij je preje kot darovanje, je kmalu ob začetku svete maše. Da boste pa vedeli ravno kdaj je, vam tole povem. Ko pride mašnik iz zakristije pred oltar, položi strežnik mašno knjigo na levo stran oltarja, na tisto stran, kjer je Jezusova leva roka. Mašnik prebere iz nje nekaj molitev, potem pa jo strežnik prenese na desno stran. To pomeni, da bo sedaj evangelij. Mašnik gre sedaj h knjigi, ljudje po cerkvi pa vstanejo. Tedaj mašnik pokriža knjigo in sam sebe ter bere iz knjige nekaj Jezusovih nauk. Ker pa Jezusove nauke tudi evangelij imenujemo, pravimo, da bere evangelij. Ko ga prebere, knjigo vzdigne in jo poljubi.

Kaj pa ljudje? Ves čas stojijo, vsak se pokriža in moli. Tudi ti se pokrižaj in takole misli: Zdajle bere mašnik evangelij, Jezusove nauke. Te nauke poznam tudi jaz. Učili smo se jih pri krščanskem nauku. Verujem jih in jih bom veroval do smrti. Tako kot je Jezus učil, hočem tudi zmerom živeti. — Lahko pa se naučiš tudi molitev iz Molitvenika: »Moj Jezus, živo verujem, kar si nam razodel . . .« Če se je bo kdo naučil, bo prihodnjič lahko povedal.

(Napravimo pred darovanjem na črti črko E.)

Tako sedaj vidite, da ima sveta maša štiri poglobitve dele ali odstavke, ki jim pravimo evangelij, darovanje, povzdigovanje, sv. obhajilo.

Kdor pazi, da ve, kdaj je kateri del in zraven tako moli, kot sem povedal, o takem rečemo, da je bil pri sveti maši s s p o d o b n o p o b o ž n o s t j o.

Tako pobožno moramo biti pri sveti maši vsako nedeljo in vsak praznik. Če bi kdo opustil sveto mašo tak dan ali prišel šele, ko bi bilo darovanje že končano, bi Boga hudo razžalil. Seveda greha bi pa ne bilo, če bi bil bolan, če ne bi imel obleke ali pa bi zaradi kakega drugega važnega vzroka res ne mogel iti.

Vem, otroci, da ste k sveti maši že sedaj radi hodili. Mislím pa, da boste odzdaj, ko sveto mašo bolj poznate, hodili še raje. Jezus Kristus bo zelo vesel, če vas bo velikokrat videl pred seboj. Ako boste vsako nedeljo in vsak praznik pobožno in spodobno pri sveti maši, potem vam bo ljubi Bog dal obilo milosti in blagoslova, obenem pa boste zaslužili to srečo, da boste v nebesih gledali Jezusa ne več v sv. hostiji, ampak od obličja do obličja.

Dr. Fr. U.:

Novi katekizem za Italijo.

V oficielnem glasilu sv. stolice, »Acta Apostolicae Sedis«, štev. 21, 1912, je priobčeno papeževo pismo z dne 18. oktobra 1912, v katerem sveti oče Pij X. ukazuje nov katekizem za rimsko cerkveno provinco, obenem pa izraža željo, naj se isti uvede po vsej Italiji. »Slovenski Učitelj« je o tem že poročal v prvi letošnji številki. Mene je zanimalo, kakšen je novi katekizem, pa sem si naročil iz Rima en izvod. Morda ustrezem temu ali onemu gospodu katehetu, če podam o knjižici, nje vsebini in razdelitvi kratek pregled.

Knjižica je izšla po ukazu sv. očeta v dveh oblikah: kot veliki in kot mali katekizem.¹

V velikem katekizmu je v početku penatisnjeno prej omenjeno papeževo pismo z dne 18. oktobra 1912. V tem pismu pravi sv. oče, da mu je bil precej od kraja njegovega pontifikata posebno pri srcu pouk krščanskega ljudstva v resnicah sv. vere, zlasti pa pouk mladine; zakaj, tako piše dalje, uverjen je, da mnogo zla, ki sedaj tare katoliško Cerkev, izvira iz nevednosti v krščanskih resnicah in zapovedih. Sovražniki sv. Cerkve obsojajo nje nauke in klevetajo, ker jih ne poznajo, in mnogi izmed vernikov, ker so slabo poučeni, živé, kakor da niso več nje sinovi.

Pojavile so se pa tudi nove težave pri pouku v šoli; te težave in pa nove odredbe o prvem sv. obhajilu so zahtevale neko preosnovno dosedanjega katekizma.

¹ Naslov prvemu je: Catechismo della dottrina cristiana pubblicato per ordine di Sua Santità Papa Pio X. Roma 1912. Mali katekizem pa je naslovljen: Primi elementi della dottrina cristiana tratti dal catechismo pubblicato per ordine di Sua Santità Papa X. Roma 1912. Vsi odgovori v malem katekizmu so do besede posneti po velikem katekizmu.

Novi katekizem je krajši od prejšnjega, besedilo mu je premenjeno, in nekatere resnice, ki se v naši dobi bolj napadajo, ali krivo umevajo ali pa tudi pozabljajo, so bolj razložene in bolj poudarjene. Glavne resnice so izražene kolikor mogoče preprosto.

Razdelitev v novem katekizmu je nekoliko drugačna od one v naših katekizmih. Najpotrebnejše molitve in verske resnice, ki naj se jih otroci že doma naučé, so v našem avstrijskem katekizmu natisnjene na koncu knjižice; v novem rimskem katekizmu so uvrščene spredaj na prvem mestu in natisnjene z večjimi črkami, pod naslovom: »Prime preghiere e formole da sapersi a memoria«. Potem sledi kot uvod v vprašanjih in odgovorih prve resnice naše sv. vere. Zadnje vprašanje v tem uvodu se glasi: Kaj je treba, da živimo pobožno (po Bogu, secondo Dio)? Odgovor: Da živimo pobožno, moramo verovati od Boga razodete resnice in izpolnjevati njegove zapovedi s pomočjo njegove milosti, ki jo dobivamo po zakramentih in po molitvi.

Na tem odgovoru se snuje zelo preprosta in naravna delitev celega katekizma v tri dele. I. del: apostolska veroizpoved ali glavne resnice sv. vere. II. del: božje zapovedi, cerkvene zapovedi, čednosti, ali: krščansko življenje. III. del: sredstva milosti: 1. zakramenti, ali sredstva, ki nam milost podeljujejo; 2. molitev, ali sredstvo, ki z njim milosti prosimo.

Ob koncu knjižice so dodane jutranje in večerne molitve, sveta maša (Ordo missae in Canon) v latinskem in laškem jeziku, molitve za sv. spoved in sv. obhajilo. Potem pa sledé trije dostavki: v prvem je prav kratek posnetek zgodovine božjega razodetja; v drugem je nakratko razloženo cerkveno leto; v tretjem dostavku pa je opomin na krščanske starše in vzgojitelje, kako naj učé mladino krščanski nauk.

To je v malo besedah označena vsebina novega katekizma, ki ga je pred natisom sv. oče sam pregledal in ga dal v pregled mnogim škofom, da se o njem izjavijo in popravijo, kar bi se jim zdelo poprave potrebno.

Kar zadeva razdelitev, mislimo, da bolj naravna razdelitev ni mogoča, kot je v novem katekizmu. Da živim pobožno, t. j. tako, kakor Bog hoče, moram: 1. verovati; 2. izpolnjevati zapovedi; in ker mi to ni mogoče brez milosti, moram 3. zakramente prejemati in moliti.

Po obsegu je novi rimski katekizem znatno manjši od našega avstrijskega. Naš veliki katekizem šteje 877 vprašanj; novi rimski samo 433.

Oblika odgovorov, ali način, kako so resnice izražene, se zdi mnogokrat bolj preprosta in laglje umljiva, kakor je v našem katekizmu.

Nekaj zgledov. O božjih lastnostih govori novi katekizem takole: Kje je Bog? Bog je v nebesih, na zemlji in na vsakem kraju: je povsod pričujoč. — Ali je bil Bog vselej? Bog je bil vselej in bo vselej: je več en. — Ali Bog vse ve? Bog ve vse, tudi naše misli: je vseveden, itd.

Par zgledov o sv. zakramentih. Kaj je sv. krst? Sveti krst je zakrament, ki naredi iz nas kristjane, to je, posnemalce Jezusa Kristusa, otroke božje in ude sv. Cerkve.

— (Primerjaj s tem odgovorom odgovor v našem malem katekizmu št. 164.) — Kaj je s v. p o k o r a? Sveta pokora je zakrament, postavljen od Kristusa, pri katerem se nam odpuščajo po krstu storjeni grehi.

V novejšem času se pogosto čujejo želje po r e f o r m i našega katekizma. Te želje niso neutemeljene. Naš sedanji katekizem ima brez dvoma velike vrline, a brez nedostatkov tudi ni. Sestavljen je sintetično, in zato zelo p r e g l e d n o. A s i n t e t i č n i sestav pogosto dela katehetu težavo pri razlaganju; da more ubrati za otroke bolj primerno p o t a n a l i z e, je treba, da tu in tam vprašanja drugače razvrsti, kakor so v katekizmu. Ta preobrnjeni red pomaga katehetu pri razlaganju, otežuje pa otrokom učenje na pamet.

Odlikuje se naš avstrijski katekizem po veliki p r e c i z n o s t i in dogmatični točnosti. Kakor je ta preciznost dobra in hvalna, pa je za otroke večkrat težko umevna.

Odtod želje po reformi. Ali bo mogoče reformo tako izvesti, da bi izpolnila vse upravičene želje, ne vemo. — Na dunajskem kongresu za katehetiko so predlagali, naj se po dogovoru s škofi za nižjo skupino ljudske šole sestavi nova učna knjiga: Bibelkatechismus. S tem bo prodrlo docela načelo analize. A o s n o v n i n a č r t vsakemu katekizmu bo pač moral ostati s i n t e t i č e n; brez sinteze ni zistema, in brez zistema ni pravega znanja. Tudi v novem rimskem katekizmu je načrt sintetičen.

Kar se dostaje dogmatične preciznosti in točnosti v izrazih, nam kaže rimski katekizem neko srednjo pot, na katero bomo pri reformi tudi mi morali kreniti.

K. Škulj:

Kuhinja za šolske otroke.

Med raznimi napravami socialnega dela za povzdigo ljudskega blagostanja je našla svoje mesto tudi misel, kako bi se priredile kuhinje za šolske otroke. Zdi se pa, da je ta ideja še premalo prešla v življenje, dasi se opetovano izraža med načrti socialnih naprav. Neznatno uvaževanje te misli, se mi zdi, pa korenini v dejstvu, da se pri nas premalo neguje ljudska higiena, in pa v predsodku, da bi z ustanovitvijo take kuhinje nastalo preveč težav in stroškov.

Važnost in potrebo šolskih kuhinj zagovarja vsak šolnik, ki ima opraviti s kmetiškim otroki iz bolj oddaljenih vasi; težave nastanejo osobito tam, kjer imajo celodnevni pouk. Življenje otrokovo v takih krajih je takole: Nekako ob sedmih zjutraj že gre od doma. V strahu, da ne bi zgrešil tovarišije, naglo popije malo mleka ali kave, ali pa se zadovolji s kosom kruha ter gre po otročje v šolo, t. j. včasih se vsa družba zamudi na kakem kraju po cel četrt ure, včasih pa gre kar hipoma in z naglico. Mali organizem posrče zaužiti zajtrk vsled čvrstege gibanja in svežega zraka skoro docela že na poti v šolo. Nato se prične pouk, duševno delo, ki zahteva tudi svojo podlago. Pride opoldanska ura. Bližnji otroci se poizgube domu k skledi, oddaljeni pa nimajo, kam bi se podali. Morda so

vzeli s seboj krajec kruha; hitro je po njem, če ga niso že odščipali med poukom, ali použili med odmorom. Če so pa doma dobili par vinarjev, da bi si kupili kruha, gre dostikrat ta denar za sladkor, morda pa že celo za svalčice. Mnogo jih je pa, ki nimajo ne kruha, ne sklede, ne vinarjev.

Popoldanski pouk napravi med učenci jasno črto. Bližnjim, ki so vsaj malo gorkega zaužili, se pozna osvežena in ojačena moč; drugi so pa medli, mršavi, slabi in zaspani. Nič se jim ne ljubi. Nič čuda! Od sedmih dalje ničesar ne zaužiti, duševno delati, po poti prestati mraz, naporno pot itd., to ni šala za šibko zdravje! Vse moči so že zdavnaj absorbirane; misli pa uhajajo na lonček, ki jih čaka doma za pečjo, ali pod rešetom, ter se ne morejo z zanimanjem okleniti predmeta, ki je v šoli na vrsti.

Ura pouka je končana. Otroci se zaženejo z vso silo na prosto. Oddaljene žene lakota, da dirjajo domu. Na domu: Torbo v kot. Hajdi na peč, ali pa na prag z loncem v roki. V par trenutkih je vsebina izpraznjena. Želodec je za silo potolažen, dasi bi si želel še marsikaj. Toda . . .

To životarjenje se ponavlja dan za dnem. Fiziološki učinki ne izostanejo. Sumirajo se iz več pogrškov: Neredna hrana, skoraj ves dan ničesar, potem pa hlastno nasičenje z večjo ali manjšo kvantiteto. Pravilno kuhane hrane ne uživajo taki otroci razen zvečer; opoldanska hrana je namreč postana in ohlajena. Učinki so neizogibni: Skrčenje in zoženje želodca, večalimanj občutljivi želodčni katari, glavobol in dr. Otrokom se to pozna. Preje okroglolični in rdeči, postanejo blede in mršavi. Morda se posledica ne pojavi takoj, zlasti pri jačjih naravah, a se pozneje izcimi ta ali druga bolezen, ki ji navadni ljudje ne poznajo izvora, poučenemu je pa takoj jasno, da ima bolezen vir v zgoraj naštetih pogrških.

Slučaj. Obolela je srednjekrepka deklica 3. razreda. Obiskaval sem jo; imela je hudo želodčno bolezen. Kaj jo je povzročilo? Mati mi je pripovedovala: Odkar hodi z drugimi v 3. razred (celodnevni pouk), mi je začela slabeti. Zjutraj je malokdaj kaj zaužila, ker se ji je mudilo; hitela je že pred 7. uro od doma. Ko je došla domu, je izpočetka použila z veliko naglico vse, kar smo ji pustili od kosila, pozneje pa samo par žlic. Jela je bledeti, bljuvati; pojavili so se krči, dokler ni v hudih bolečinah umrla.

Slaba, nezadostna hrana povzroča tudi še slabokrvnost, ki rodi nebroj drugih bolezni. Te stvari spadajo sicer v zdravniško stroko, vendar se dotaknem tudi jaz tega vprašanja, da dokažem važnost naslovljenega predmeta.

Dostaviti bi bilo še nekaj. Dečki bolj krepke narave hočejo često na vsak način utešiti svoj glad, še preden dojdejo domu; zato se zlasti v jeseni radi poizgube po grmovju, po vrtovih, po njivah, ter iščejo sadežev ne glede na to, ali so užitni ali ne. Kako smo stikali za črešnjami, kako kopali repo, korenje in peso, kako iskali teh ali drugih sadežev, ko smo šli lačni iz šole! S tem se ne hvalim. Nasprotno! Žal mi je. Toda »natura habet sua iura«. — Kako smo zavidali one, ki so imeli kako botro v bližini, kamor so hodili južinat! Ta moment mi je dokaj povečal veljavo »žlahte« in botrinstva, dasi sam nisem bil med srečnimi.

Kar smo mi doživeli, to doživljajo zdaj zanamci; a nujno pa ni, ker ni niti prijetno, niti zdravo, še manj pa koristno. Navedena dejstva jasno in glasno govore o koristi in potrebi kuhinje na raznih ljudskih šolah.

2. Ali bi bila ta akcija res tako težavna? Brez posebnih razmotrivanj opišem napravo tako, kot sem si jo sam izvršil po lastnem receptu. Dobil sem malo sobo v občinski hiši; odbor mi jo je prepustil brezplačno. Po daljšem iskanju smo dobili štedilnik, ki smo ga ukrcali v imenovano kuhinjo. Dobrega človeka sem naprosil, da mi je pripeljal voz drv. To bo za začetek, pozneje bomo mogli itak vse plačati, sem si mislil. Zdaj pride na vrsto duša vsega podjetja — kuharica. S pridno in dobrosrčno sosedo, ki jo imajo otroci zelo radi, sva se domenila, da za en mesec prevzame vodstvo »izkuha«. Kje pa je kuhinjska posoda? Zopet novi stroški! Ne boj se! Izposodil sem si velik lonec, mal bronast kotliček in eno veliko skledo; žlice je veter nanesel iz vseh koncev. Vse je bilo res v labilnem stanju, a tolažil sem se: To je začetek; bo že bolje. Kje pa živila? Kupil sem koruzne moke, zabele, soli in riža. Tako je bilo videti, da bo iz najete sobe res postala kuhinja. Treba jo je bilo še oživiti.

Oznanim v društvu, da se ustanovi kuhinja za šolske otroke. »Čudna novotarija! Čemu to?« je zavreščalo. V šoli sem otrokom isto povedal; zasmejali so se. Šola pa jed, ta dva pojma sta jim bila nezdružljiva. Samo par se jih je oglasilo. Pogorel sem, sem si mislil; no, pa saj riziko ni bil tolik. Tako poceni pa tudi nisem hotel odnehati. Oglašene sem povabil na prvi obed, pa še od tistih jih je polovico manjkalo. Priromala je prva skleda. Žgance s prežganko sem določil; to bo najbolj vleklo, tako sem računal. Pa čuden prizor! Otroci so se drug drugega sramovali, noben ni hotel k skledi. Porodila se je v njihovih dušah tista sramežljiva misel: »Kako naj jem, ko nisem doma, ko naša mati niso skuhali!« Žlice so mirovale, žganci so pa čakali. V zadregi sem bil. Kako naj to pojedino otvorim, kako naj otroke ojunačim! Začel sem žlico in sam začel otepati slavno otvoritveno jed, in glej! Zgled je učinkoval. Vse me je posnemalo; prvi strah je bil premagán. Toda samo pri navzočih. Malo jih je bilo, majhni so bili, skleda pa obila; bal sem se prav zares, da mi kuharica prvi dan uide. Zato sem šel kot svetopisemski hlapci na razpotja, in koogar sem dobil, sem ga primoral, da je šel k skledi. In zares, gostov se je nabralo, skleda je bila prazna; oddahnil sem se, četudi ne globoko. To je bil prvi dan, dan otvoritve. Drugi dan smo imeli mlečen riž; je bilo že bolje. Potem so se otroci začeli sami oglašati; bilo jih je kmalu toliko, da nisem imel niti žlic več in ne prostora pri skledi. Kako sem se rad odmaknil, ko sem videl, da bo moja misel vendarle prodrla. Ustalo se je kmalu 30 rednih obiskovalcev: 16 deklic in 14 dečkov. Potem smo začeli pa izpopolnjevati. Skupno skledo smo odpravili, ker to ni praktično, ne higienično in ne priporočljivo, pa smo napravili takle red: Dve mizi, ena za dečke, druga za deklice; vsak gost ina lastno skledico in lastno žlico in poseben stalno odločen prostor. Vse orodje je zaznamenovano. Skledico in žlico prinese vsak sam od doma, kar hrani potem seveda v kuhinji. Ko so vsi zbrani,

se z molitvijo prične obed, skledice pa že prej napolni kuharica. Pomivati pomačajo deklice. Ko je prišel maj s samodopoldanskim poukom, smo prenehali. Letos pa dolgo nismo hoteli začeti. Zavlačeval sem nalašč, da uvidim, če otroci zares to napravo ljubijo ali ne. In glej, ko je zima pritisnila, so prišli prosit otroci in starši sami, naj se s kuhinjo zopet prične. Njihova prošnja mi je poročstvo, da je ta naprava dobrodošla, in upam, da se bo obdržala.

Konečno naj še omenim ekonomsko stran. Kuharici damo poljubno vsoto 8 do 10 K za vso zimo. Drva izprosimo zastonj. Jedila se vedno menjajo: Žganci s prežgano juho, z zeljem, repo, krompirjem, ali krompir v zelju, riž, ali sok iz bele moke, mlečen riž itd. Na pustni dan so pa krofi. To je predpravica, ki si je ne puste vzeti.

Plača pa vsak otrok dnevno 6 vin. ali mesečno 1 K 30 vin. Če izostane, se mu toliko odbije. Ali izhajamo? Prav pošteno. Imamo namreč tudi dobrotnike, dobre mamice, ki nam dajo »kiselno« zastonj, t. j. kislo repo ali kislo zelje ali kak krompir. Lani je pa krompirja, ki ga otroci kaj radi jedó, zmanjkalo. Napravili smo pa srečno gospodarsko potezo. V najem smo dobili njivo, posadili dva in pol mernika krompirja, z dobrimi ljudmi smo obdelali in pridelali 25 mernikov lepega krompirja, kar tvori seveda izdaten faktor v naši ekonomiji. Seveda dobička ni, no, in kdo bi ga iskal pri tako idealnem delu! Izgube pa posebne tudi ni. Za revnejše otroke pri nas plačuje Vincencijeva družba, pod čegar firmo je spravljena tudi kuhanja. To je zgodovina početka, razvoja in sedanjí položaj naše kuhinje. Morda baš vzorna ni, a praktična je in ustreza kolikortoliko svojemu namenu. Otroci so zadovoljni in koristi tudi ne bodo izostale. Res da obilne hrane jim ne moremo dati; kaj čemo za 6 vinarjev! A nekaj je: Gorka hrana opoldne in pa sveže kuhana. Če pa prinese otrok kruha s seboj, si ga lahko nadrobi v jed, kar mu pa že precej zaleže; ne bo mu treba doma jesti postane ali pogrete jedi. Podane misli naj bi našo javnost zganile, da bi se zainteresirala tudi za take naprave, ki posegajo bolj v življenje. Ministrstvo samo je v zadnjem času že izprožilo misel o šolskih kuhinjah. Kakor je morda pomen take naprave komu na prvi pogled minimalen, pa tiči v njem velik kos socialnega dela, ki bo karitativnega značaja in ki stremi po tem, da se najvažnejšemu delu človeške družbe — otroku — ohrani najdražji zaklad: zdravje.

A. Mrkun:

O metodi in o času alkoholnega pouka v šoli.

O načinu, kako naj se v šoli poučuje alkoholno vprašanje, mnenja niso edina. Nekateri hočejo, da bi se poučevalo ob raznih prilikah in pri posameznih predmetih. Drugí smatrajo ta način pouka za nezadosten in zahtevajo posebne ure in sistematično poučevanje. Ta način pouka je vpeljan že v mnogih državah, zlasti v Severni Ameriki. Narodna postava iz leta 1886. zahteva ondi poseben pouk o alkoholnem vprašanju v zvezi z

najvažnejšim znanjem iz fiziologije in zdravoslovja. Nadzorovalna oblast mora skrbeti, da se ta postava strogo izvršuje. Vsak šolski nadzornik ali učitelj, ki bi se tej postavi ustavljal in bi otrok ne poučeval tako, kakor zakon zahteva, je odslovljen iz šolske službe.

Kateri način pouka ima prednost, ali priložnostni, ali sistematični? V nižjih razredih priporočajo priložnostni, v višjih pa sistematični pouk, in sicer iz teh razlogov:

a) Šolski pouk o alkoholu in njegovih posledicah hoče otroke vzgojiti, da bi vse življenje ostali zdržni, ali pa, da bi se vsaj zdržali opojnih pijač do 20. leta, v poznejšem življenju pa da bi poredkoma in malo pili. Da se otroci za to odločijo, je treba krepkih nagibov in jedrnatega, temeljitega pouka. Ne zadostuje, da se tuintam ob primernih prilikah izpregovori beseda o pijanosti in škodljivosti pijančevanja, ampak je treba otrokom jasno in krepko poudarjati, kako strašne posledice ima zloraba alkohola na človeško zdravje, na premoženje, na dušo. Ako bodo otroci o fizioloških in patoloških posledicah alkohola dobro poučeni, se bodo radi sami odločili za zdržnost ali vsaj za zmernost. Da se to doseže, je treba posebnih ur, posebnega pouka.

b) Drugi pa ugovarjajo takemu pouku, češ da je sedanji učni načrt za ljudske šole itak predrugačen in da ni mogoče nobenega novega predmeta več sprejeti. Toda ta ugovor je neopravičen. Ljudska šola ima vendar namen, da učencem poda dovolj znanja za življenje, da jih usposobi za vredne člane človeške družbe. Zato jim mora podati predvsem one resnice, ki jim bodo pravec za življenje. Ko so nekoč vprašali Aristipa, učenca Sokratovega, kaj bodi glavni predmet pouka, ki je namenjen mladini, je rekel: »To, kar bo mladenič enkrat kot mož rabil.« Zato mora ljudska šola tem več časa, moči in pazljivosti porabiti za one predmete, ki so v življenju potrebnejši in važnejši. Ako pomislimo na strašne posledice alkoholizma, ki se javljajo v vseh slojih človeške družbe, bomo lahko uvideli, kako neizmerno važno in potrebno je, da se že mladina dovolj pouči o najhujšem sovražniku človeške družbe. Pametno bi torej bilo, da se pouk o nekaterih predmetih, ki so manjše življenske važnosti, skrajša in bolj intenzivno neguje alkoholni, da obvarujemo človeško družbo pred razsulom. *Vitae, non scholae discimus!*

c) Ako se v šoli le priložnostno poučuje o alkoholizmu, je to sicer dobro in hvalevredno, toda vtisa pa ne napravi takega, kakor vsestransko in dobro razvrščeno in sistematično poučevanje. Ob tej metodi učitelj lahko pokaže res pravo zanimanje za to zadevo ter lahko navda mladino s studom do pijančevanja in sploh do nepotrebnega uživanja alkoholnih pijač. Izkušnja uči, da se učenci radi ravnajo po učitelju. Ako sam ne kaže živega zanimanja za to stvar, je jasno, da bodo tudi otroci ostali mrzli in neobčutni. Ako le semintja hladno omenja alkoholno vprašanje, se bodo otroci težko odločili za popolno abstinenco. Potreben je torej poseben, sistematičen pouk, ki bo na otroke napravil trajen vtis, da se bodo resno in s prepričanjem odločili za popolno zdržnost.

Kdaj je treba začeti?

Kdaj je treba začeti? Pouk o alkoholu in njegovih škodljivih posledicah naj se začne če mogoče zgodaj, na vsak način pa že v nižjih razredih. Samoobsebi je umevno, da je pri malih pouk le priložnost. V višjih razredih pa naj bi se uveljavila zgoraj obrazložena in utemeljena zahteva. Ni pa zabranjeno, da bi se poleg zistematičnega pouka ne smele uporabljati tudi druge ugodne prilike v prilog abstinencnemu gibanju med mladino. Čas, ki ga obrnemo v ta namen, je najboljšo izrabljen. Quesnel piše: »Poleg obligatnega alkoholnega pouka naj učitelj porabi vsako drugo priliko, zlasti pri krščanskem nauku, branju in računanju, da zbudi pri učencih stud nad alkoholnim strupom.«

Pogoj uspešnega alkoholnega pouka. Ako hočejo učitelji, učiteljice in katehete poučevati mladino o alkoholnem vprašanju, morajo seveda biti sami o tej stvari dobro poučeni. Dr. Kraepelin je na 15. občnem zboru društev proti zlorabi opojnih pijač rekel o zdravnikih, kar velja deloma i o učiteljih in katehetih: »Zdravniki niso zadosti poučeni o teh stvareh; manjka jim najpotrebnejšega znanja. Večina zdravnikov ve kvečemu, da nastanejo gotove bolezni vsled zlorabe alkohola, niso pa dovolj poučeni o vseh dalekosežnih posledicah alkoholne zlorabe. Naivnost, na katero naletim, ako govorim s kakim kolegom, je čudovita. Ali more slepec slepca voditi?«

Da bodo mogli učitelji druge voditi in voditi boj zoper alkoholnega sovražnika, jih je treba oborožiti z zadostnim znanjem že v pripravnici. V Ameriki je v tem oziru vzorno preskrbljeno; v belgijska učiteljska so vpeljali pouk o alkoholu že leta 1892. Fr. Ks. Kraus je l. 1895. pisal z ozirom na avstrijske učiteljske pripravnice: »Na naših učiteljskih se vzgaja 9022 gojencev. Povprečno jih gre vsako leto slaba četrtnina, gotovo pa 2000 v praktično šolsko službo. Kolikega pomena bi bilo za našo stvar, ako bi se vsako leto 2000 prepričanih in v alkoholnem vprašanju izobraženih učiteljev razkropilo po vseh delih naše monarhije! Zato opravičujemo naredbo, po kateri so učitelji vseh učiteljskih dolžni na primereh način poučiti svoje gojence o tem važnem socialnem problemu. Posebno bi še poudarjal na tem mestu tole: Učitelj in katehet naj se povsod združita v protialkoholnem boju. Delujeta naj složno in s prepričanjem, potem je uspeh zagotovljen zlasti, če sta sama v tem oziru luč, ki sveti in greje.

Katehetsko gibanje.

Novi člani Društva slovenskih katehetov: Čč. gg. Grašič Josip, župnik, Beram pri Pazinu; Filipič Janez, kaplan, Šmartno pri Litiji; Valentinčič Ignacij, dekan v Komnu; Pahor Frančišek, katehet v Komnu; Markošek Ivan, c. kr. profesor in katehet na realki v Mariboru; Janžek Edvard, župnik, Šmarjeta pri Rimskih Toplicah; Kurinčič Janez, kurat v Medani pri Korminu; Zajc Dragotin, kaplan v Slavini.

Kako je s katekizmom drugod. Pri nas v Avstriji je menda po vseh ljudskih šolah v rabi enotni katekizem, ki ima lepe vrline, ni pa umerjen za deco ljudskih šol. Po drugih deželah streme tudi za enotnostjo, dasi je še niso dosegli; ob velikem in nenavadnem napredku v katehetski vedi je to umevno. Na Bavarskem so — kakor se čuti — že precej na cilju; uveljavljen je »Srednji katekizem« Deharbov, ki ga je priredil Jakob Linden S. J. To Lindenovo delo so pa zopet po raznih škofijah preuredili po svoje tako, da je točasno znanih sedem različnih izdaj, izmed katerih bo menda najboljša sedma, ki jo je priredil Linden sam. V škofiji speyerski in bamberški rabijo peto izdajo, v monakovski šesto, ki se nekako kosa z Lindenovo sedmo izdajo; tudi eichstättska, rezenjska in würzburgska škofija se je oprijela Lindenovega izdelka. O zadnji (7.) izdaji govori znani katehet Jakob Nist: »Pisatelj je ustvaril knjigo, ki je vredna potu in truda, dela in skrbi, ki jih je imel pri sestavi. Knjiga Lindenova je delo celega življenja. (Predpriprave so trajale 12 let; 1900 je izšla prva izdaja, lani, 1912, pa po vseh objavljenih željah in zahtevah prenovljena in predelana 7. izdaja.) P. Linden si je zaslužil zahvalo vseh katehetov, osobito bavarskih; podaril je otrokom knjigo, ki bo donašala tisočeren sad in mu zagotovila božje plačilo...«

Naša katehetska posvetovanja so se tako udomačila, da bi jih marsikdo izmed stalnih udeležencev močno pogrešal,

če bi jih ne bilo. Pohvalno moramo omenjati zlasti pridno sodelovanje srednješolskih katehetov, ki vztrajno in redno dohajajo k sestankom ter s svojim bogatim znanjem in z dolgoletnim izkuštvom veliko pripomorejo, da katehetsko društvo z uspehom izvršuje svojo nalogo. Na zadnjem zborovanju smo opazili tudi več izvenljudskih kolegov, kar nas še posebno veseli.

Razgovorili smo se najprej o katehezah, ki jih želi presvetli knezoškof do 2. aprila. Navzočemu ljubljanskemu arhidiakonu kanoniku dr. Grudnu, se je pojasnilo, koliko se je naše društvo svojevoljno že lani pečalo s to važno zadevo, koliko je že izdelanega in koliko še manjka. Za nemške šole katehetsko društvo ne more prevzeti obširnega dela, ker ni več časa na razpolago.

Tajnik A. Čadež je nato prečital osnutek katehez za male birmance. Poudarjal je, da je ta pouk, če imamo pred očmi male otroke 2. razreda, dokaj težaven; katehetska literatura nima v ta namen (za male) nič kaj pripomočkov. Presoja (štirih katehez) je bila dolgotrajna in so zborovalci opozorili še na marsikaj, kar se bo pri definitivni prireditvi vpoštevalo.

Prof. dr. Pečjak je izrazil željo, naj bi katehetsko društvo potem, ko se bo dekanski shod izrekel o raznih poslanih katehezah (za male spovedance, prvobohajance in birmance), prejelo dotične najboljše, najprimernejše in najbolj praktične kateheze še enkrat v končno presojo in redakcijo.

Kateheze o birmi za večje otroke bo izdelal katehet Zaplotnik.

Ob sklepu se je prečitelo še pismo zagrebškega katehetskega društva, ki želi, naj bi združeni slovenski in hrvatski veroučitelji tudi letos priredili skupen tečaj. Zanj naj bi imeli letos glavno brigo Slovenci. Sklenilo se je soglasno, da se tečaj za letos odloži, ker bo duhovščina ljubljanske škofije že itak močno zaposlena z raznimi prireditvami

(romanje v Rim, sinoda, katoliški shod), in vsled tega ni pričakovati, da bi se katehetski tečaj sijajno obnesel. O priliki katoliškega shoda pa ne kaže, da bi moči cepili.

Došli so tudi razni dopisi glede sproženega vprašanja o molitveniku »Večno življenje«, ki naj bi ga izdala Mohorjeva družba v Celovcu. Poročilo o tem glej v oddelku »Raznoterosti«.

O katehetskih profesurah piše dobroznani strokovnjak V. Pichler v Chr. päd. Blätter 1912, Nr. 11. Iz razprave »Zur Frage katechetischer Professuren« povzamemo samo nekatere misli, ki niso pretirane: »Najvažnejše izmed vsega je, da profesor katehetike redno poučuje krščanski nauk na kaki ljudski šoli, četudi samo dve uri na teden. Vsako leto si mora izbrati drug razred ali vsaj drug oddelek. Dvomim, če je vredno ustanovljati posebne stolice za katehetske profesure, ako bi redno poučevanje na ljudski šoli za profesorja katehetike ne bila obligatna dolžnost. Prof. dr. Weber je v svojem referatu to potrebo jasno razložil in dokazal . . . Tudi če bi imel profesor za katehetiko dolgoletno prakso za seboj, bi njegovo izkustvo polagoma obledelo in izpuhtelo, ko bi popolnoma opustil praktično katekizovanje. Teoretik, ki sam ne poučuje, se marsikake težave, ki se v praksi dan zadnem pojavljajo, niti zavedati ne more; in če od časa do časa poda kako »vzorno katehezo«, si bo izbral gotovo tako tvarino, ki mu je priročna in mu ne more izpodleteti. Prof. Willmann pravi: »Praksa je vevnica, ki sigurno loči pleve od zrnja.«

In če profesor katehetike slovstveno deluje, potem mu je praksa neizogibno in nujno potrebna, če noče, da bo samo to zbiral in ponavljal, kar so že drugi dognali. Na pisalniku je lahko sestavljati načrte in dajati nasvete, ukaze in navodila; — življenje se pa dostikrat temu ne dá prilagoditi. Katehetika je empirična veda, ki živi od izkustva . . .

Bistvena in nujna zahteva, ki jo moramo neprestano ponavljati, dokler se ne izpolni, je ta: »S profesuro za katehetiko naj se združijo pedagoška predavanja ter praktično poučevanje krščanskega nauka na kaki ljudski šoli.«

V Ljubljani je tej želji vtoliko ustrezno, da je profesor pastirstva in katehetike obenem nadzornik za verouk na ljudskih šolah ter ima kot tak lahko vedno vpogled v težkoče ljudskošolskega katekizovanja.

Katehetske beležke.

Božje zapovedi. Društvo slovenskih katehetov je oskrbelo novo, predelano in izpopolnjeno razlago božjih zapovedi za nižje razrede ljudskih šol, primerno tudi za izpraševanje vesti. Raba v šoli je pokazala, da prva izdaja ni bila povsem praktična in popolna. V novi, dokaj izpremenjeni obliki se je pazilo, da je razporedba obnaševanju prestopkov proti posameznim zapovedim logična in v naravni zvezi. Vsaka zapoved je pa poprej še posebej kratko razložena, in sicer na ta način, da je z enim stavkom pojasnjeno, kdaj jo izpolnimo. — Ustreglo se je tudi želji, naj se ta razlaga natisne v obliki dr. Pečjakovega molitvenika.

Za izpopolnitev se je posebno potrudil prof. dr. Gr. Pečjak.

Sv. obhajilo otrok. Svobodomiselni in demokratski starši se upirajo zgodnjemu obhajilu otrok s tem, da se sklicujejo na odlok sv. očeta Pija X., češ, papež sam daje pravico staršem, da določijo čas sv. obhajila. Kako naj odgovorimo na tak ugovor? . . . Starši imajo pač tudi besedo, ko treba določiti, so li otroci že pri pameti, ali ne; nimajo pa pravice določati časa, kdaj naj gredo otroci prvikat k sv. obhajilu. Čas za prvo sv. obhajilo je določil papež, ali bolje Zveličar sam. Kdaj je otrok dovolj pripravljen za sv. zakramente, o tem presojsati ne gre staršem, ampak duhovnim pastirjem (katehetu, spovedniku), ki so jim pa pri tem seveda merodajna določila in navodila sv. očeta. Staršem, ki se branijo in ustavljajo, bi se utegnilo odgovoriti: »Ali je vaš otrok res tako zaostal, ali je res tako malo razvit in duševno slaboten, da še ni prišel k spoznanju, k pameti? Ali je bolj neumen, kot so ti . . . otroci?« — M. G. v »Korr. Bl.«

Kar je bolje. Da se varuje svetost molitve, bi bilo umestno, da drže šolski

otroci sklenjene roke tudi takrat, ko se vadijo, kako se počasti sv. Rešnje Telo, ali ko za vajo izgovarjajo kratke vzdihljaje (v svrhu odpustkov). Pri tem ni ravno potrebno, da bi vstajali, pač se lepo vidi, če sklenejo roke in jih naslone na klop. Isto zahtevajo nekateri katehetje tudi ob recitiranju božjih in cerkvenih zapovedi ter drugih takih »molitvic«.

V slogi in edinosti je moč. Od prijatelja našega lista smo prejeli sledeče opozorilo:

V mojem okraju je na neki šoli prišlo do majhnega razpora med katehetom in učiteljstvom zaradi pogostnega prejetja sv. zakramentov. Jako želim, da bi imeli gg. katehetje pri mladini v tem oziru prav mnogo uspehov. Vendar pa vsled tega ne bi smel trpeti šolski obisk. Po šolskem in učnem redu je dovoljeno, da smejo o priliki skupnega prejemanja sv. zakramentov imeti otroci trikrat na leto dva poldneva prosto. Ker pa sedaj katehetje (kar je zelo potrebno in hvalevredno) priporočajo večkratno prejetje sv. zakramentov, si pa otroci tudi kar sami dovoljujejo večkratno prostost. To seveda ni dovoljeno in tudi cerkvena oblast tega nikdar nameravala ni. Dobro bi torej bilo gg. katehete primerno opozoriti, naj otrokom naročajo prejetje sv. zakramentov ob takem času, da vsled tega ne bodo zamujali šole, n. pr. spoved v sredo popoldne po šoli in sv. obhajilo v četrtek zjutraj, ali pa v soboto popoldne in v nedeljo zjutraj itd. Na ta način ne bodo nič zamudili in ne bodo prišli navzkriž s šolskim redom.

Nadejam se, da moja misel odobravate, in da boste na primeren način preskrbeli, da tudi gg. katehetje to izvedo.

Razredba. Kakšne razrede naj zapiše veroučitelj v šolska naznanila in spričala, kaj naj ob razrednju vpoštevata, o tem se je že mnogokrat pisalo. Kljub temu hočemo opozoriti še enkrat na nekatera dejstva, da pokažemo, kako težavno je dostikrat zlasti za kateheta, ki hoče pravično, objektivno in po zaslugi učenčevi presoditi vse okoliščine, ki dvigajo ali znižujejo razredbo v spričalu. Ako bi katehet ocenjeval zgolj odgovore, bi dostikrat ne bil povsem pra-

vičen; kajti uprav izredno nadarjeni učenci, ki imajo tudi poseben dar jezika, se znajo v šoli dobro odrezati, zraven pa se znajo tudi potuhniti in prilizniti svojemu katehetu, da jih silno dobro ceni, dočim so morda drugače najdrznejši navihanci in poredneži. Zato niso neupravičene pritožbe zares pošteno in krščansko živečih dijakov, ki se v šoli sicer ne odlikujejo bogvekakako, a so drugače zlata vredni, da so zapostavljeni, da jih katehet ne mara, da jih prezira, da jim ne dá izlepa boljšega reda. Kateheta ne obojamo, ker se pač ravna in ker sodi po videzu, po zunanem vtisu, po dozdevni pridnosti; ko bi pa mogel pretehtati pri vsakem učencu tudi vse subjektivne razmere: nadarjenost, pridnost, socialne in domače odnošaje, verstvene vaje, osebnost in dr., bi se končno pokazal dosti drugačen rezultat. Katehet bo tedaj pravično »razredoval«, ako se bo skušal seznaniti z vsemi razmerami svojih učencev, ako jih bo presojeval po šolskem in domačem življenju.

Kolikokrat ne bi bilo prav, če bi dal veroučitelj ljudskih šol navidez zanikarnemu otroku kar slab red! V revnih družinah je včasih toliko ovir, da je otrokom učenje skoraj onemogočeno, če ne naravnost zabranjeno. Zato bi bilo svetovati, da se učiteljstvo sploh skuša poučiti o domačih razmerah takih otrok, da jih potem prav presoja, da jim bo pomaga, kolikor se pač pomagati dá.

Splošno naj bi pri »razrednju« veljalo načelo: Ne bodi ne prestrog, pa tudi ne premehak! Enako kot prevelika odjenljivost utegne škodovati prevelika strogotost. Če je katehet predober in kar vsevprek piše le dobre rede, osmeši s tem samega sebe in svoj predmet; če bi krenil na strogo pot, bi mu lahko očitali pogrešek zoper ljubezen in pravičnost. Z ozirom na to naj bo nezadosten red iz krščanskega nauka le bolj izjema, kajti celo tisti starši, ki so versko-indiferentni, so nevoljni, če dobi otrok slab red iz verouka. Za odličan red je treba pa zopet bolj strogega merila. Odličan, prav dober red zaslužijo tisti učenci, ki so 1. prav pridni in dobro odgovarjajo, ki se 2. živahno udeležujejo pouka in pazno poslušajo in ki 3. vestno izvršu-

jejo verstvene dolžnosti. Predvsem je tehtovita zadnja zahteva, kajti verstvo ni samo znanje, ampak življenje in vaja. Kdor verstva v življenju ne izvršuje, kdor po veri ne živi, ta jo izgubi. Prvi in glavni vzrok modernega brezverstva so »peccata omissionis«. — Iz vsega naštetega je razvidno, da ima katehet težavno službo, ker ne uči samo (kakor drugi svetni učitelji), ampak mora tudi zveličavne nauke uvesti v življenje svojih gojencev; o vsem tem pa se mora po možnosti prepričati, če hoče o njih napraviti pravilno sodbo, ki jo označi potem v spričalu.

Beležne knjižice pri pouku svetopisemskih zgodb. Zgodbe sv. pisma poučujemo v šoli zaradi božjih, razodetih nauk, ki jih vsebujejo, zaradi resnic, ki jih iz njih izvajamo. Zagrešeno bi torej bilo, če bi terjali od otrok samo znanje besedila, zgolj zunanost, jedra bi pa ne izluščili in ne dali okusiti. Lepota zgodbe, njena neprecenljiva vrednost se ti pokaže šele tedaj, ako se poglobiš v njeno notranost, ako poiščeš skrivne zaklade, ki jih odeva skromna in preprosta zunanja obleka. Ko si je katehet sam ogrel srce ob neugasnem žaru svetopisemske zgodbe, bo kaj lahko vnel ob njem tudi srčeca svojih gojencev. Živo pripovedovanje, jasno poočitovanje, vsestransko pojasnjevanje naj pridobi učence, da se bodo zatopili v predmet, da si bodo ustvarili bujno podobo o tem, kar jim katehet z besedo očrtava in slika. Nauk in resnice, ki iz tega naravno sledi, se bodo brez dvoma prav lahko vtisnile v spomin. Seveda govoriti je lahko; težje je stvar izvesti. Izkušnja nas prepričuje, da si od razlage otroci tako malo zapomnijo. Glavno jim je, da znajo izdržati besedilo zgodbe, katehet pa naj bi zapisal v katalog najboljši red. Kako si pomagati? Neki tovariš je pripovedoval, da imajo njegovi učenci beležne knjižice, ki vanje pišejo najnujnejšo razlago in najpotrebnejše nauke. Kaj se soditi o tem pomočku? Ali ni več razlogov, ki zavračajo to metodo? . . . Debata je otvorjena! Želimo izvedeti sodbo in mnenje drugih gg. tovarišev v tem vprašanju.

Zgledi.

Refectio pauperis — abstinentia ieiunantis. (Post.) Slavni francoski cerkveni govornik Bourdaloue se je izjavil proti nekemu zdravniku, da ima navado samo enkrat na dan jesti. Zdravnik ga je prosil, naj tega ne izda javnosti, ker drugače bi on in njegovi tovariši-zdravniki bili v nevarnosti, da izgube svoj zaslužek. Ako nas Cerkev v postnem času opominja: Utamur ergo parcius verbis, cibis et potibus . . . nam ne daje le prilike za askezo, da izpolnimo važno zapoved, ampak nas tudi navaja, da bolje skrbimo za zdravje. Gotovo je, kar je prišlo že takorekoč v pregovor, da vsako leto več ljudi utone v steklenici kakor v morju, prav tako je pa tudi resnično, da pokonča več ljudi nezmernost v jedi nego lakota. Koliko ljudi bi se lahko ponašalo še s cvetočim obrazom, ko jih sedaj že krije hladna ruša, če bi se bili ravnali bolj po pravih zmernosti! — Pa tudi v socialnem oziru bi se marsikaj dobrega lahko doseglo, ako bi se zlasti onih deset tisoč, ki »imajo«, ako bi se vsi, ki ne vedo kam z denarjem, ravnali po zgorajšnjih besedah Leona XIII.: Fiat refectio pauperis — abstinentia ieiunantis.

Da je zmernost potrebna, da zdržek mesnih jedi tudi zdravniki zaukazujejo — je znano; zato pa odobruje postno zapoved sv. Cerkve tudi znanost in zdravstvo.

Framasonstvo — ta sinagoga satanova — je torej tudi uvedlo en abstinenci dan v tednu po raznih šolskih kuhinjah; seveda se je varovalo, da bi v ta namen odobrilo petek, ampak je določilo sredo.

Po sodbi svobodomiselnih bo tisti veljal za klerikalca, ki se bo postil v petek; ako se bo zdržal mesnih jedi v sredo, bo pa veljal kot naprednjak!

Kdo je kriv? (Tuji grehi.) Mlad Francoz, ki je umoril neko gospo, da bi jo oropal, je bil na smrt obsojen. Njegov zagovornik je imel pri tej priliki pomenljiv govor sledeče vsebine: »Gospoda! Moja naloga ni težka. Obtoženec je priznal svoj zločin; jaz ga ne morem braniti in opravičevati. Povedal bi pa rad

nekaj, kar mi je pri srcu. Tu na mizi vidim podobo Križanega. V dvorani, kjer obsojate krivičneže, imate križ, ki naj zbuja misel na božjo pravičnost in na božje usmiljenje. Zakaj pa ste odstranili razpelo iz šol? Zakaj se pa v šoli ne sme govoriti o Kristusu križanem, tam, kjer se poučujejo vaši otroci? Zakaj postavljate razpelo pred ljudi šele takrat, ko jih naj zadene roka postave? Ako bi bili opozarjali mojega klijenta na

Kristusa križanega pravočasno, v šoli, tako bi gotovo ne sedel sedaj kot hudo-delec na obtožni klopi. Gospodje, vi ste krivi, vas tožim, ker sejete v šoli nevero in ravno pokvarjenost, potem se pa čudite, če je ljudstvo podivjano, če se pogreza v blato nenravnosti, zlobe in hudobije. Obsodite mojega varovanca, pravico imate; jaz pa tožim vas, to je moja dolžnost!»

Učiteljski vestnik

Zastopniki starejšinstev v c. kr. okr. šolskih svetih: (Začetek objav v 1. in 2. številki Slov. Učit.) V trebanjski okr. šolski svet so okoliški občinski starejšine izvolili župana Fr. Huča in namestnika Hinko Povšeta, župnika na čatežu pod Zaplazom. — Zastopnika občin v ljubljanski okolici: poslanec Mih. Dimnik in župan M. Mencej sta pri volitvi dobila po 116 glasov; liberalnima nasprotnikoma je ostalo samo 9 glasov. — Sodnijski okraj vrhniški bosta zastopala v imenu župansteven sodni svetnik B. Kobal in župan Ivan Stanovnik. Izvoljena sta bila soglasno. — Za sodni okraj žužemberk so možje obč. svetovalci izvolili poslance Iv. Vehovca in župnika Ivana Žavbi. — Za sodni okraj Vipava sta bila izvoljena v okr. šolski svet v Postojni župan Uršič, namestnik pa župnik Koller. — V črnomaljski okr. šolski svet je izvoljen župan Mihelčič; namestnik mu je župan Konda. Vsi somišljeniki S. L. S.

Pokopali so dne 20. februarja g. Petra Grossa, upokojenega nadučitelja v Zagorju ob Savi. Pokojni je dosegel izredno in častitljivo starost 80 let. Krščanskega moža-pedaoga je spremila k zadnjemu počitku mnogobrojna množica. R. i. p.!

† **Cvetko Trafenik.** V Gaberniku pri Rogoški Slatini si je končal mlado življenje učitelj Trafenik. Kakor se je dogladno, je izvršil samomorilno dejanje v duševni zmedenosti, ki se je polagoma razvijala od časa, ko je padel s kolesa in si pretresel možgane. — Že naprej

smo vedeli, da bodo liberalni nasprotniki S. L. S. in Kmečke zveze zvrnili krivdo na slovensko obstrukcijo v štaterskem deželnem zboru in vpili o zatiranju učiteljstva. In res so se čule kmalu nato kričave jeremijade o tragični smrti stanovskega mučenca, ki naj dvigajo srd na one, ki so krivi smrti Trafenikove . . . Pejte, pejte! Ali boste mar s takim branjem pomagali provizornim učiteljem?

Usposobljenostni izpiti. V svrhu definitivnega nameščenja na ljudskih in meščanskih šolah se bodo pričele usposobljenostne preizkušnje dne 4. aprila ob 8. uri v Ljubljani. Prošnje za dopust do 30. marca.

Kako se bodo pa zdaj izmuzali tisti učitelji, ki trobijo na liberalni rog, če so čitali, kar je »Slovenec« dne 4. marca poročal iz govora liberalca dr. Ravniharja na shodu v Trziču! Tovariševcem v premislek navajamo tudi tukaj »Slovenčev« poročilo: »Liberalni poslanec dr. Ravnihar je napadel S. L. S. zato, ker se trudi dobiti dohodke, iz katerih bi se dale izboljšati učiteljske plače!«

Donesek k poglavju o liberalnem terorizmu. Prijatelj nam sporoča tole: »V okraju, kjer je pri volitvi v okrajni šolski svet zmagala liberalna učiteljska družba z večino dveh, oziroma enega glasu, je dan pred volitvijo poklical šolski voditelj mladega učitelja-Slomškarja k sebi. Razvil se je med njima sledeči razgovor. Vodja: »Ali veste, da ste zapriseženi?« Učitelj: »Vem.« — Vodja: »Zelo se čudim, da hočete voliti v okrajni šolski

svet g. I., ki je tak in tak . . . Ali je I. kak večak? Šele par let je v okraju. Poglejte naše kandidate! . . .« Avdijenca je bila končana s tem, da je dotični vodja svojemu tovarišu še enkrat zaklical: »Ne pozabite, da ste zapriseženi! . . .«

Zaenkrat svetujemo samo tole: Tako in podobno vmešavanje liberalnih teroristov v osebne in vestne zadeve naj si naši somišljeniki dobro zabeležijo. Pride vse prav. — Glede prisega na svetujemo vsem učiteljskim nasprotnikom Slomškove zveze: Ne bo napačno, če se zavedate tudi vi, da ste prisegli in kaj ste prisegli. Le prečitajte obseg prisega, ki je sveta, pa boste potem marsikaj drugače sodili, morda tudi obsodili svoje zmotno mišljenje in ravnanje ter pregnali iz srca povsem napačno pojmovanje o Slomškovi zvezi in o njenih idealnih namenih. Če se pa liberalec ob volitvah proti svojemu kolegu z gotovim, a zažrešenim namenom sklicuje na prisego, kakor da bi bil kdo pod prisego dolžan voliti liberalca (!), ali ni to paradokсна bedastoča?!

Reformo učiteljskih so uvedli na Bavarskem. Od učiteljskih kandidatov se zahteva šestletna priprava; največ ur so odmerili pedagogiki in praktični usposobljenosti. Bolj intenzivno kot dozdaj bodo morali bavarski učiteljski kandidati gojiti glasbo in godbo. Učni načrt šestletnega učiteljskega se ozira po možnosti tudi na moderno učbeno pot in znanost.

Naša zborovanja.

Kamniška podružnica Slomškove zveze je zborovala 13. februarja t. l. v Kamniku. Čas in kraj zborovanja je bil naznanjen v decemberski številki »Slovenskega Učitelja«, zato se posebna vabila niso vsem poslala. Kljub temu je bila udeležba nepričakovano velika, čeprav je bilo tudi mnogo tovarišev zadržanih radi ponavljalne šole. Videli smo tudi nekaj novih obrazov. Zborovanje je vodila mesto zadržanega predsednika podpredsednica tov. Trost iz Vodice. Predaval je tov. Ivan Primožič iz Mekinj o »Kaznovanju otrok«. Izvrstno predavanje je bilo sestavljeno po najnovejših pedagoških virih. Po zborovanju se je razvila v restavraciji Kenda prav animirana zabava, pri kateri je prvič nastopil naš pevski zbor pod vodstvom tovariša Primožiča. Pevski materijal je izvrsten, treba pa bo še zbor bolj organizirati. (Živeli pevci in pevke! Hvala g. pevodnju! S pevskim zborom bo naša organizacija veliko pridobila! Vztrajno naprej! — Op. ured.)

Vprihodnje se vabila ne bodo več pošiljala, ker ima podružnica z njimi le nepotrebne stroške. Dovolj je, če se naznani čas in kraj zborovanja v »Slov. Učitelju« in v »Slovenu«. Prihodnje zborovanje bo 8. maja t. l. v Vodica. Ker v maju ne bo več ponavljalne šole, upamo, da se bodo udeležili tega zborovanja vsi udje. Predavala bodeta tovariša Krmelj in Malenšek.

Vzgoja

Kdo zida, kdo podira? — Pokaži mi mičnejšo sliko kot je prizor v pobožni molitvi zbranih otrok, ki v ravnih vrstah, s sklenjenimi rokami ob prijaznih pogledih na podobo Križanega pošiljajo pred poukom svoje prošnje k Njemu, od katerega prihaja vsa moč in ves blagoslov. Božje oko gleda z dopadenjem na četo mladih molilcev, in vnet učitelj-vzgojitelj se veseli priprošnje svojih gojencev ter gleda zaupno v bodočnost, dobro vedoč, da se otroci, ki radi in lepo molijo, ne bodo izpridili.

Molitev v šoli in doma je obenem najboljše vzgojno sredstvo. Z molitvijo se uči mladina tega, kar je nujno potrebno za versko-nravno vzgojo: strahu božjega, pokorščine, ljubezni do staršev in do bližnjega. Brez blagodejne rose molitve tudi najlepši нравstveni nauki ne bodo pogнали krepkih korenin v srcih otrok. Kakor je potrebno, da pomladi zemljo večkrat namoči rahel dež, tako mora tudi vzgojo mladine večkrat orositi blagoslov pobožne in goreče molitve, ki prihaja iz dobrih src otrok in odgoji-

teljev. »Trebaja vselej moliti,« pravi božji Učenik sam. Ta nauk naj se otrokom ne le pogostokrat zabičuje, temveč naj ga tudi praktično izvršujejo — doma in v šoli, saj mora dandanes šola tolikrat nadomeščati rodno hišo in domačo vzgojo. Vsled tega pa je stara navada, utemeljena in okrepljena s šolsko postavo in z državnim ukazom, da otroci pred in po pouku v šoli opravljajo primerne molitve skupno s svojim učiteljem - vzgojiteljem. Cel očetje našega državno-šolskega zakona, celo nekdanji močotci liberalizma se niso upirali tej navadi in zahtevi. Postavili so za temelj našemu šolstvu: verstvo in nравstveno vzgojo; zato pa so zahtevali, da naj se z Bogom začne delo v šoli in z Bogom naj se tudi zaključi. Kakor najdražja šivanka brez ušesa ne napravi nobene šiva, tako tudi najbolj draga vzgoja z najboljšimi učitelji nič ne bo koristila, ako ne veže celotne vzgoje nit molitve.

Te vrstice naj bi prišle v roke predvsem onim liberalnim učiteljem ljudskih

kakor tudi srednjih šol, ki se za molitev v šoli dosti ne zmenijo, še manj pa, da bi dali mladini sami dober zgled. Spominjamo se, kako so smatrali nekateri naši nekdanji profesorji šolsko molitev kot neko stvar, ki jim je bila odveč. Med molitvijo so slačili suknjo, obešali klobuk itd.; kako naj mladosten dijak ob takih zgledih svojih »vzgojiteljev« ohrani veselje, spoštovanje in ljubezen do molitve?! Pa tudi v ljudskih šolah naletimo na pedagoge obojega spola, ki jim mrzi krščanski pozdrav in ki menijo, da so izpolnili svojo dolžnost, če hladno in mrzlo velevajo ob začetku pouka: Otroci, molite! ali pa če navadijo otroke, da molijo sami, ko sami še zraven niso . . . Tako hlapčevsko izvrševanje najvažnejših obveznosti zasluži vsekako odločno grajo. Kdo je kriv, ako se otroci celo pri molitvi slabo obnašajo, ako tjavendan zropotajo dotično molitev, ako nimajo od tega nobene koristi in ako jim molitev omrzi? Kdo zida? Kdo podira?

Raznoterosti

V oči je povedal »Gorenjec«, kar gre blebetačem, ki tjavendan čeljustajo, da je S. L. S. nasprotnica šole: »Nasprotnica šol ni Slovenska Ljudska Stranka; omenjamo, da se je samo v kranjskem okraju v zadnjih letih sezidalo 30 lepih šolskih palač. Naše ljudstvo je vneto za šolo in za izbistrenje uma. Ni pa za napredek v brezverstvu, ker na vse strani škoduje. Zato je in ostane naše ljudstvo hud nasprotnik liberalnih učiteljev in učiteljic.«

Ali smo mi krivi? Draginjska podpora je razburkala kri onim Zavezarjem, ki mislijo, da bodo z drznim zabavljanjem in pa s podpiranjem protikrščanskega svobodomiselstva izsilili odrečeno pomoč ali pospešili regulacijo učiteljskih plač. Neutemeljeno ogorčenje in jezo bi radi izlili na glave onih naših somišljenikov in somišljenic, ki se vesele priznanja deželne oblasti. Toda če si bodo s tem pridobili simpatije šolskih in drugih

oblasti, če bodo kaj dosegli na veljavi, če si bodo s tem osladili življenje, je drugo vprašanje. Naj se rajši na prsi trkajo in priznajo: »Moja krivda!«

Vzorno učiteljšče je dal na lastne stroške sezidati papež Pij X. v Frascati blizu Rima. Zgradba je stala tristotisoč lir; založena je tudi zadostna vsota za vzdržavanje zavoda. Izpiti se bodo vršili natančno po državnih določbah. Vodstvo zavoda bo poverjeno Salezijancem. Prvi gojenci bodo one sirote, ki jih je sv. oče sprejel v oskrbo po potresu v Kalabriji in Siciliji.

Priznalna izjava z visokega mesta. Presvetli knezoškof ljubljanski dr. A. B. Jeglič je napisal v 3. številu »Škofijskega Lista« sledečo, za naše skupno delovanje velevažno izjavo: »Važno je združevanje ljudskih učiteljev, in sicer vseh onih, ki hočejo zares krščansko živeti in v tem edino pravem duhu vzgajati otroke-šolarje. Ako učitelj ali učiteljica razume svojo

vzgojno nalogo, da podpira cerkev in starše za vzgojo tako nežne mladine, kako vzvišen in častivreden je njegov poklic. Pa tudi koliko more pomagati in koristiti zanesljiv, krščanskomisleči učitelj ali učiteljica pri vseh raznih naših organizacijah! Ko bi se doseglo sporazumno sodelovanje duhovnikov in učiteljev, bi bilo to nekaj idealnega! Tudi to ste duhovni pastirji dobro razumeli in prav radi podpirate »Slomškovo zvezo«. Že ime kaže, da je ta zveza zares katoliška. Naj se po blagoslovu božjem ohrani, naj se utrjuje in razširja! Radostnega srca opažam, da je ta zveza vedno bolj pogumna, pa tudi vedno bolj previdna, da se obvaruje nevrednih udov, ki bi bili le po imenu v zvezi, v srcu pa in po življenju svobodomiselnih; Cerkvi in Bogu nasprotni liberalci.«

Reformni srednješolski zavodi. Društvo inženirjev v Ljubljani je sklicalo dne 16. februarja zastopnike 17 stanovskih organizacij na posvetovanje, kako bi se na Kranjskem, osobito v Ljubljani osnovali reformni zavodi, oziroma presnovale obstoječe gimnazije v novo-organizirane realne gimnazije. Zborovalci so sestavili posebno resolucijo, ki so jo poslali deželni vladi. Obenem je šla k deželnemu predsedniku deputacija v tej zadevi. Dež. predsednik je zagotovil, da se tudi c. kr. deželna vlada zanimlje za reformne zavode in da pride to vprašanje prav v kratkem času na dnevni red deželnega šolskega sveta.

Vrednost dekaloga. Nedavno je razposlal pastor Steudel sto vprašalnih pol, da bi izvedel, kako sodijo razni veljaki o božjih zapovedih. Dobil je 52 odgovorov, med drugimi se je oglasil tudi psiholog in prof. Wundt. Odgovor njegov gotovo ni bil všeč vprašalcu; glasi se: »Nedosežna vrednost dekaloga je v tem, da je čudovito in jedrovito, obenem pa najčastitljivejše spričalo za neminljivost нравnih načel; kdor bi ga hotel popravljati, bi izvršil atentat na duha zgodovine, kdor bi ga hotel nadomestiti z moderno potvaro, bi se lotil bedastega podjetja.«

Filozofsko stolico na dunajskem vseučilišču je poveril naučni minister — proti volji fakultetnega kolegija — zna-

nemu pedagogu dr. Fr. Foersterju, docentu v Curihu. Foerster ni katoličan, vendar pa povsod zagovarja in poudarja krščanstvo ter njega veljavo in potrebo v vzgoji, v šoli in v življenju; prav radi tega ga pa svobodomiselnih senat na curiški univerzi ni sprejel v svoj krog, dasi je prepričan o sposobnosti in izredni veljavi tega moža. Foerster je za dunajsko vseučilišče vsekako velika znanstvena pridobitev. Kljub temu pa katoličani nismo povsem zadovoljni, ker naše zahteve so in se morajo uveljavljati, da učna uprava v katoliški Avstriji poverja tako važna mesta, kot so filozofske stolice na vseučilišču — katoliškim možem.

Glas ljudstva, glas božji. Nedavno so imeli trije možakarji, pristaši S. L. S., pri deželnem odboru kranjskem opravka v občinskih zadevah. Izvršivši svojo stvar se mimogrede oglašale pri enem gospodu in se zavzemo za neko gospodično učiteljico, da bi se ji dovolila draginjska podpora, češ, da je skrbna in da nima »Slovenskega Naroda«. Ko se jim pojasni, da je dotična učiteljica zvesta naročnica in bralka »Učiteljskega Tovarisha«, t. j. tistega liberalnega lista, ki blati in smeši pošteno krščansko učiteljstvo, zbrano v Slomškovi zvezi, ko se jim prečita strupen odlomek iz tega lista, ki ga je imel dotični gospod slučajno pri rokah, so možje osupnjeni odstopili in rekli: Zdaj nam je stvar jasna. Če je pa tako, potem pa nobene besede več v zagovor naše učiteljice. Odoobra vamo popolnoma vaše ravnanje. — Može so pač prepričani, da je še zmerom resničen rek: Povej mi, kaj bereš (s kom se pečaš), in povem ti, kdo si!

25letni jubilej učiteljskega semenišča v Feldkirchu na Predarlškem. Jeseni letošnjega leta bodo praznovali srebrni jubilej tega znamenitega zavoda, v katerem se je izšolalo že čez 700 učiteljev. Glavno praznovanje bo 9. septembra. Od 6. do 8. septembra bodo imeli pa nekdanji gojenci, sedanji učitelji, v zavodu duhovne vaje.

Spominski dnevi. Letos poteče 150 let, odkar je bil rojen katehetski reformator Avguštin Gruber, solnoegraški nadškof. (Rojen 1763.) Pred sto leti je bil rojen (8. decembra 1813) očak kato-

liških rokodelskih društev Adolf Kolping in pisatelj svetovnoznane knjige »Dreizehnlinden«, Frid. Viljem Weber. (Rojen 25. decembra 1813.)

Ženski redovi in šolstvo v Nemčiji.

Statistično letno poročilo za leto 1911 objavlja, da je v Nemčiji 65 redovnih naselbin, ki se pečajo izključno s poukom na višjih dekliških šolah; 32 je pa takih, ki imajo poleg drugega redovnega dela tudi šole. V šolah delujejo uršulinke, ki imajo 30 državno priznanih šol s pravico javnosti, 5 pa brez te pravice; sestre Naše Ljube Gospe (7+2); frančiškanke (7+5); uboge šolske sestre (6+2) itd.

Skrb za enakopravnost? V Pliberku na Koroškem je nemškonalno učiteljstvo pobralo slovenskim otrokom slovenske katekizme, dasi je bil na odotni šoli pouk za slovenske otroke vedno slovenski. Ali je tem pedagogom bolj zoperna slovensčina ali knjiga veronauka? Menda oboje.

Družba sv. Mohorja in molitvenik. K spisu g. Ivana Brezavščeka, objavljenem pod navedenim naslovom v 2. letošnji številki »Slovenskega Učitelja«, nam je poslal č. g. A. Benetek, župnik na Djekšah, od slovensko-nemške jezikovne meje sledeče podatke:

»Ko nabiram ude za družbo sv. Mohorja in opozarjam na molitvenik, navadno opazim nekako nezaupnost in slišim pomisleke, češ: »Ko bi le vedel, kake bodo mašne bukve!« Če bi se torej lahko zagotovilo, da pride zopet molitvenik, ki je že znan in priljubljen, gotovo to ne bo družbi v škodo. Saj mi večkrat prinesejo stare družbene molitvenike, da jih pošljem knjigovezu, češ: »Tako sem se navadil tega molitvenika, da mu moram oskrbeti novo obleko.«

Pri znani uravnavi koroških šol se more in mora slovensko čitanje gojiti le pri veronauku in izvun šole. V šoli služijo kot berilo katekizem in zgodbe; izvun šole največ molitvenik. Doma ljudje velikokrat skupno molijo litanije in križev pot iz knjige. Ako bi imeli pri hiši več enakih molitvenikov, bi jih gotovo pri molitvi vzeli v roke in bi tako molitve »čitali« tudi tisti, ki jih sicer le zaspano poslušajo. Podobno je v cerkvi.

Ako bi večina vernikov imela pri božji službi enoten molitvenik, bi to pobožnost pospeševalo in posameznika manj motilo. V izobraževalnem oziru pa bi bil tak enoten molitvenik takega pomena, kakor v šoli enotna učna knjiga. Posebno mi koroški Slovenci bi enoten molitvenik, ki bi ga izdajala družba sv. Mohorja več let zaporedoma, srčno pozdravili; saj se moramo vojskovati in boriti za vsako sredstvo, ki služi verskonalnodni vzgoji. Kot enoten molitvenik bi ne bil umesten »šolski molitvenik«, že zaradi naslova ne, pač pa »Večno življenje«, ki bi pa moral imeti tudi litanije in molitve, ki se molijo pri pobožnosti na čast Božji Glavi. Ta pobožnost je na Koroškem tako udomačena, da se molitvenik brez omenjenih molitev tudi ne more udomačiti.

Na tak način vpeljan enoten molitvenik bi bil tudi najkrajša pot do skupnolenotnega besedila.«

K temu dopisu dodamo še sklep konference »sodalitatis« v Stari Loki (z dne 26. februarja 1913), ki pozivlje »Družbo sv. Mohorja«, naj vsaj eno leto, in sicer gotovo že prihodnje leto izda molitvenik »Večno življenje«.

Gosp. tovariš Brezavšček se je že tudi obrnil do odbora Mohorjeve družbe ter tolmačil svoje in svojih duhovnih tovarišev želje, naj družba postreže vendar enkrat družbenikom z najboljšim molitvenikom, ki je brez dvoma dr. Pečjaka »Večno življenje«. Obljubilo se mu je, da se bo o predlogu razpravljalo pri odborovi seji. Iz pisma, naslovljenega gospodu Brezavščku, je pa razvidno, da jih v Celovcu ni volja ustreči vseobčni želji duhovskih poverjenikov, ki se vsako leto tako požrtvovalno trudijo, ko nabirajo ude-naročnike Mohorjevih knjig. Izgovarjajo se že sedaj, da bi vezava takega molitvenika preveč stala. Pripiznamo! Toda če je ena, in sicer tako važna in zaželjena kot je ta, nekoliko dražja, naj bi se pri drugih, manj tehtnih, bolj štedilo. Glavni namen družbe naj se doseže: Ljudstvu koristiti s knjigo, ki bo vsestransko zadovoljila in obrodila neprecenljive sadove! — Gospod, ki je pisal odgovor, ima pred očmi —

kakor soditi — samo otroke, ker pravi: »Ako se hoče otrokom dati enoten molitvenik, se mora ta omejiti na najpotrebnejše molitve . . .« Poudarjamo, da želimo molitvenik »Večno življenje«, ki je za vse, v prvi vrsti za odrasle, pa tudi otroci ga z uspehom rabijo. Z nazorom, da bi molitvenik za otroke moral imeti samo najpotrebnejše molitve, se pa nikakor ne strinjamo in mislimo, da z nami soglaša večina katehetov. Otrok naj se navadi, da zna rabiti popolen molitvenik, naj se mu dá v roke knjiga, ki se mu bo prikupila, da jo bo rad jemal s seboj v cerkev, ko bo odrasel. Zakaj pa vidimo pri odrasli mladini in pri moških tako malo molitvenikov? Odgovor — menimo — je podan v prejšnji naši trditvi. Izjave celovškega odbornika: »Jaz sem vendar že tudi nad 20 let katehet, pa ne uvidevam potrebe splošno enotnega molitvenika . . .« pa ne bo nihče podpisal, če ima le količkaj s katehizacijo in z vzgojo mladine opraviti. Povsod vpeljavajo enotne molitvenike, kjer jih še nimajo, ker je enoten molitvenik za šolo naravnost neobhodna potreba. — Ako je obljubljeni molitvenik »Krščanska mati«, kakor trdijo, že tiskan, potem za letos seveda ne moremo s silo pritiskati. Za bodoče naj se pa slavni odbor resno bavi s to zadevo, dasi po že danih pojasnilih ni mnogo upanja, ker ima molitvenik »Večno življenje« 530, »Šolski molitvenik« pa 288 strani, a se odboru še poslednji zdi preobsežen. Poleg tega bi se morale za posamezne obmejne pokrajine pridejati še posebne priloge, koder imajo lokalne starodavne običaje in pobožnosti, ki jih ni moč prezreti. Kljub temu pa priporočamo celovškemu odboru, naj blagohotno vpoštevata želje slovenskih katehetov in duhovskih poverjenikov (lahko rečemo) celokupne Slovenije ter postreže za molitvenikom »Večno življenje« vsaj eno leto.

Šolstvo in zadnji katoliški shod v Aachenu. V Mainzu se je bila o priliki katoliškega shoda ustanovila zveza za

obrambo krščanske šole in vzgoje. Ta organizacija je imela v Aachenu svoj prvi občni zbor z zanimivimi razpravami. Prof. dr. Rosenberg iz Paderborna je n. pr. odgovarjal na vprašanje: Zakaj moramo katoličani varovati in braniti konfesionalno šolo? Navajal je sledeče razloge: 1. Ker smo v posestnem stanju; podedovali smo jo od svojih očetov, pa si je ne damo vzeti. 2. Ker je popolna vzgoja možna samo na verstvenem temelju; brezverstvena morala ni za rabo pri vzgoji, ker ni v stanju dati človeku tiste moči, da bi se mogel ustaviti grešnim mikom, prihajajočim od znotraj in od zunaj. 3. Ker ima šola dolžnost, da nudi mladini najdragocenejše biserere kulture. Najdražji biser kulture pa je krščanska vera s svojim bogatim zakladom nepobitnih resnic in z neusahljivo zakladnico božjih milosti. 4. Ker so otroci last staršev, ki imajo sveto dolžnost, da skrbe za njih časno in večno srečo. Vsled te dolžnosti pa imajo pravico, da za svoje otroke terjajo tako šolo, ki pospešuje označeno dvojno srečo otrok. 5. Ker so otroci tudi državljani; državljansko vzgojo pa pospešuje v prvi vrsti verstvena vzgoja. Verstveni narodi so bili vselej veliki narodi, brezverstvena ljudstva so pa vedno propadala. 6. Ker so otroci tudi last Cerkve. Šola se mora raditega v cerkveno življenje vživeti in s Cerkvijo živeti. To je pa možno samo v konfesionalni šoli.

Dom za učiteljice v Budimpešti. V Budimpešti nameravajo ustanoviti dom za nemške učiteljice, ki so brez službe, ker se je pokazalo, da mnogo mladih, neizkušenih deklet uprav v ogrski prestolnici pride v slabe roke.

Ženske šole na Japonskem. Od leta 1909 je na Japonskem 159 javnih in 100 zasebnih dekliških šol. Če se pomisli, da l. 1901 še ni bilo sploh nobene javne dekliške šole, se mora priznati precejšen napredek. Žensko vseučilišče v Tokio je takoj ob otvoritvi l. 1909 posečalo 383 dijakinj, med temi 157 omoženih žen.

Nemščina brez učitelja. I. del. Nemška slovnica za samouke. Cena 1 K 20 v. II. del. Slovensko - nemški razgovori. Cena 1 K 20 v. Oba dela skupno vezana v platno 3 K. Prvi sešitek je bolj teoretične vrednosti in je izšel v prenovljenem ter predelanem natisu. Drugi del je pa čisto nov, ima veliko praktično vrednost ter bo zanimal tudi take, ki nemščine niso neveščji, a nimajo redne prilike za konverzacijo ter jim morda primanjkuje uprav navadnih in vsakdanjih govornih oblik in fraz. Dobiva se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

»**Vojska na Balkanu 1912.**« Tega za šole jako priporočljivega, zanimivega, s številnimi slikami opremljenega dela je izšlo že 12 sešitkov. Založba Katoliške Bukvarne v Ljubljani.

Unterrichtslehre für Lehrer- und Lehrerinnen-Bildungsanstalten und zum Selbststudium nach Otto Willmanns- werken dargestellt von Josef Zeif und Rudolf Zlabinger 1912. Cena broširani knjigi 3 K, vezani 3 K 60 v. Založba Herderjeva, Dunaj I., Wollzeile 33.

Didaktika spada brez dvoma med najbolj tehtovite predmete, ki se predavajo na učiteljskih; iz praktičnega stališča ji prisojamo lahko skoraj prvo mesto, saj vsa izobrazba na učiteljskih pripravnicah končno stremi za tem, da se kandidati usposobijo za poučevanje drugih. Didaktika se pa mora ozirati tudi na novejši uspehi in pridobitve na šolskem polju, zahteva, ki ji pričujoča knjiga po možnosti ustreza.

Tvarina je tako-le razdeljena:

1. Der Unterricht als Bildung und Überlieferung.

2. Der Unterricht als Betätigung an Denkinhalten.

3. Der Unterricht als Kunst.

Dr. Otto Willmann: **Philosophische Propädeutik.** Erster Teil: Logik. Freiburg i. B., Herdersche Verlagshandlung 1912. Cena broširani knjigi 2 K 40 v., vezani 3 K.

Vseučiliški profesor in dvorni svetnik Willmann je predelal in priredil

označeno logiko za tretjo in četrto izdajo. Knjiga je namenjena v prvi vrsti srednješolcem, pa tudi samoukom. Vsebinska je sledeča: 1. Einleitung. 2. Erster Abschnitt. Die Denktätigkeiten. 3. Zweiter Abschnitt. Die Denkformen. 4. Dritter Abschnitt. Die Denkgesetze. 5. Vierter Abschnitt. Die Denkopoperationen.

Joch. Ew. Pichler: Katechesen für die Oberstufe höher organisierter Volksschulen, für Bürger- und Fortbildungsschulen, sowie für die Christenlehre. 2. Teil. Sittenlehre. Wien 1912. Cena 3 K 50 vin.

»Več stika z življenjem«, to mora biti cilj dobre kateheze. Ta namen dosežajo gotovo Pichlerjeve kateheze, ki so sestavljene za najvišjo kategorijo ljudskih šol. Vsebinska je prilagojena praktičnemu življenju, zgledi so spretno zbrani, snov je aktualna.

Poročilo o katehetskem kongresu (Bericht über den Wiener katechetischen Kongress) se pridno sestavlja. V knjigo, ki bo obsegala 700 strani, bodo sprejeli vse referate in razprave po stenografičnem zapisniku. Vsi, ki se zglase za knjigo pri tajništvu (Kooperator Haas, Wien III, Pfarrhofgasse 1), jo bodo dobili za ceno okrog 6 K; v knjigotrštvu bo nekoliko dražja.

Kratka razlaga božjih zapovedi za nižje razrede ljudskih šol. (Primerno tudi za izpraševanje vesti.) Kakor že omenjeno v oddelku za katehetske beležke, je oskrbelo in založilo »Društvo slovenskih katehetov« kratko razlago božjih zapovedi v novi, okrajšani in dokaj izpremenjeni izdaji. Lističi (4 strani) se dobivajo v prodajalni Kat. tisk. društva (prej Ničman) v Ljubljani. Izvod stane samo 2 vin.

Podrobni načrt. Mnogo je še mlajših gg. veroučiteljev, ki ne poznajo in ne rabijo knjižice »Podrobni načrt za poučevanje veronauka na ljudskih šolah. Dodatek: Podrobni načrt za ponavljalne šole«. Izdalo »Društvo slov. katehetov«. Cena 80 vin. Naroča se v Katol. Bukvarni.

Razpis učiteljskih služb

V šolskem okraju Kranj: 1. Služba učitelja na štirirazredni ljudski šoli v Kranju; vpoštevale se bodo le prošnje moških prosilcev. — 2. Služba učitelja ali pa učiteljice na trirazredni ljudski šoli v Cerkljah. Redno opremljene prošnje je vložiti do 25. marca 1913.

V logaškem okraju: Učno mesto na štirirazredni ljudski šoli na Blokah. Prošnje do 20. marca 1913.

V litijskem šolskem okraju: Učiteljska služba na štirirazredni ljudski šoli v Šmartnem pri Litiji. Prošnje do dne 5. aprila.

Prememba službe. Učiteljica na večrazrednici v bližini Ljubljane želi zamenjati službo z učiteljico na dvo- ali tri-

razredni šoli kje na Gorenjskem. — Ponudbe naj se pošljejo uredništvu »Slovenskega Učitelja«.

Upravištvo prosi, da bi blagovolili p. n. naročniki ob eventuelni selitvi takoj naznaniti izpremembo naslova,

ker po časopisih ni lahko zasledovati raznih translokacij in se ne more dognati, kdaj se selitev izvrši.

Učiteljske izpremembe. V seji c. kr. dežel. šolskega sveta za Kranjsko dne 10. marca so bili nameščeni gg. učitelji in gospodične učiteljice: Ivana Zupanc-Bregar, Velike Poljane; Ana Somrak, Velike Lašče; L. Ferjan (nadučitelj) in Elza Zupančič, Dvor; Marija Kramer,

Igavas pri Ložu; Jožef Jalen, Koroška Bela; Zofija Suša, Kranjska gora; Marija Veselič, Vrhpolje pri Vipavi; Roza Pichler, Retéče; Jožef Verbič (nadučitelj) in Matilda Jager-Verbič, Dolenje Karteljevo; Franja Gabrovšek, Hotedrišica; Viktor Sotenšek, Igavas.

D. S. 1913

